

I

*D*elphine Lambert, een zwartharige, ernstige jonge vrouw, las geconcentreerd *Le Figaro* in haar appartement aan de Rue du Cherche-Midi aan de linkeroever van de Seine in Parijs. Het was nieuwjaarsdag, en op die dag las ze al een aantal jaren aandachtig een lijst. Ze was een negenentwintigjarige politiek verslaggeefster en geschiedkundige. Ze had twee boeken geschreven die goed waren ontvangen en publiceerde regelmatig artikelen in de pers. Haar lange, steile haar viel voor haar gezicht terwijl ze zich over de krant boog en Georges Poitier, de man met wie ze samenwoonde, keek glimlachend naar haar. Hij kon wel raden wat ze las. Ze joeg al sinds haar zeventiende een droom na.

‘Wat zoek je?’ vroeg hij vriendelijk. De lijst werd twee keer per jaar gepubliceerd, op nieuwjaarsdag en op de veertiende juli.

‘Je weet wel... mijn oma,’ antwoordde ze zonder op te kijken, want ze wilde niet vergeten waar ze was gebleven. Er stonden vijfhonderd namen op de lijst, en ze was bang dat de naam die ze hoopte te zien er weer niet tussen zou staan. Tot nog toe had ze hem niet gezien, hoe ze zich de afgelopen twaalf

jaar ook had ingespannen, en ze had onvermoeibaar aan het project gewerkt. 'Hoelang willen ze nog wachten?' prevelde ze, bang weer teleurgesteld te worden. Haar grootmoeder, Gaëlle Pasquier-de Barbet, was vijftiennegentig jaar oud, maar zij vond het veel minder belangrijk dan haar kleindochter, voor wie het een heilige zaak was geworden. Op de lijst stonden degenen die onderscheiden zouden worden met het Legioen van Eer, de meest prestigieuze onderscheiding die Frankrijk kent.

Gaëlle had nooit verwacht de onderscheiding te krijgen, en ze had niet de aspiraties die Delphine voor haar koesterde. Die hield vol dat het niet meer dan rechtvaardig was. De hele familie wist hoe ze zich inzette om de naam van haar grootmoeder te zuiveren en erkenning voor haar te krijgen. Gaëlle had vrede met haar leven. De gebeurtenissen waarvoor ze erkenning zou kunnen krijgen, hadden zich allemaal in een ver verleden afgespeeld, in de oorlog. Die hoofdstukken uit haar leven waren nu een vage herinnering. Gaëlle dacht er nauwelijks meer aan, tenzij Delphine haar er vragen over stelde, wat ze nog maar zelden deed. Ze kende het hele verhaal, en de dapperheid van haar grootmoeder was een krachtige drijfveer en bron van inspiratie voor haar. Haar grootmoeder was een lichtend voorbeeld van alles wat een menselijk wezen volgens Delphine moest zijn. En of de regering nu wel of niet tot bezinning kwam, de fouten uit het verleden rechtzette en haar eerde, in Delphines ogen was ze een heldin, en dat was ze ook voor talloze anderen geweest ten tijde van de Franse bezetting.

Delphine stopte met lezen en zette grote ogen op. Ze las het nog eens om zich ervan te verzekeren dat ze zich niet had vergist, en toen keek ze verbluft naar Georges aan de andere kant van de ontbijttafel.

'O, mijn god... daar staat het... ze staat erop!' Eindelijk was het zover. Al haar brieven, jaren van nauwgezet onderzoek en het inpraten op alle leden van de kanselarij die ze maar te

pakken kon krijgen, werden eindelijk beloond: haar grootmoeder werd benoemd tot ridder in het vooraanstaande Legioen van Eer.

Delphine keek met tranen in haar ogen naar Georges, en met bevende hand liet ze hem de krant zien. Gaëlle Pasquier-de Barbet. Ze las het nog eens en nog eens om zich ervan te overtuigen dat ze zich niet vergiste. Daar stond de naam eindelijk. Georges, die wist hoe hard ze ervoor had gewerkt, glimlachte breed en boog zich naar haar over om haar een zoen te geven. Haar grootmoeder, die het ook wist, had altijd gezegd dat haar inspanningen niets zouden opleveren, maar nu had ze het dan eindelijk toch voor elkaar gebokst.

‘Bravo! Goed gedaan,’ zei hij trots. Het leed geen twijfel dat haar grootmoeder een verbazingwekkende vrouw was, en nu ze erkenning kreeg van haar landgenoten, zou de hele wereld ervan horen.

Delphine stond op om haar oma te bellen. Ze kon bijna niet wachten om het haar te vertellen. Ze wist zeker dat haar grootmoeder die ochtend niet de moeite had genomen om de krant te lezen, laat staan dat ze er zo op was gedoken als zij had gedaan. Gaëlle had er weinig van verwacht. Ze had altijd gezegd dat het niet haalbaar was. Nu had Delphine haar ongelijk bewezen. Haar volharding werd eindelijk beloond.

Met nog trillende vingers koos ze het nummer van de mobiele telefoon die ze haar oma had gegeven en werd regelrecht doorgeschakeld naar de voicemail, zoals vrijwel altijd.

‘Ze gebruikt die telefoon die ze van mij heeft gekregen nooit,’ beklagde Delphine zich over haar schouder bij Georges. Haar oma beweerde dat het ding te ingewikkeld was, dat ze wel zonder kon en dat ze liever haar vaste toestel thuis gebruikte. Delphine koos dat nummer en liet de telefoon lang overgaan, voor het geval haar oma met iets bezig was of in bad zat. Er werd weer niet opgenomen en het antwoordapparaat was uit-

geschakeld. Delphine ging diep gefrustreerd weer aan tafel zitten. Ze popelde om te vertellen dat het eindelijk zover was.

‘Ze zal wel naar de kerk zijn,’ merkte Georges op.

‘Of ze is de hond aan het uitlaten. Ik probeer het zo wel weer.’ Maar tien minuten en een halfuur later ving ze ook bot. Delphine, die bijna plofte, belde uiteindelijk haar moeder maar, die net zo opgewonden was als haar dochter en in tranen uitbarstte toen ze het nieuws hoorde. Het was hun innigste hoop voor Gaëlle geweest, hoe bescheiden die zelf ook deed over alles wat ze had gepresteerd. En ze vonden het allebei frustrerend dat ze haar niet te pakken konden krijgen. Ondanks haar leeftijd was Gaëlle gezond en onafhankelijk. Ze stond altijd vroeg op en had meestal plannen voor de dag of de avond. Ze was in opmerkelijk goede conditie, gezond van lichaam en geest, en ze vond het leuk om vrienden te ontmoeten, musea of de schouwburg te bezoeken of lange wandelingen met haar hond te maken in haar eigen buurt of langs de Seine.

‘Ik bel haar later wel,’ zei Delphine tegen haar moeder, en ze richtte haar blik weer op de lijst om te controleren of haar grootmoeder er nog wel op stond, of ze het zich niet had verbeeld. Een droom was uitgekomen voor hen allemaal, en Gaëlle had het meer dan verdiend.

Gaëlle Pasquier was die ochtend vroeg opgestaan, zoals altijd. Ze deed haar rekoefeningen, roosterde brood en maakte een grote kop café au lait, die ze met smaak leegdronk, genietend van haar vaste gewoonten. Ze nam een bad en borstelde haar goedgeknippte sneeuwwitte haar, dat ze in een chique bob droeg die haar aristocratische trekken mooi omlijstte, en toen kleedde ze zich voor een bezoek aan haar vriendin Louise. Ze woonden allebei in het 7e arrondissement, en het was een gezonde wandeling van de Place du Palais Bourbon, waar Gaëlle

een klein maar elegant appartement bewoonde, naar Louises huis aan de Rue de Varenne. Gaëlle woonde in een modieuze buurt, maar het complex was niet opzichtig. Ze had mooie schilderijen en het appartement was ingericht met smaakvol antiek, zodat er een warme, uitnodigende sfeer hing. Als Gaëlle uitging nam ze haar hond Josephine, een kleine bruine langharige teckel, altijd mee. Gaëlle en de hond, die ze van haar kleinkinderen had gekregen, waren onafscheidelijk. Als Josephine haar riem alleen maar zag, raakte ze al door het dolle heen. Gaëlle lijnde haar aan terwijl ze haar vriendelijk een leuke wandeling beloofde.

Ondanks haar leeftijd woonde Gaëlle probleemloos alleen. Doordeweeks kwam er overdag een huishoudster, maar ze kookte zelf en ging zo vaak mogelijk op stap met vrienden. Zeven jaar eerder was ze eindelijk met pensioen gegaan, op haar achtentachtigste, en met tegenzin. Ze was erg verknocht geweest aan haar baan als curator van een klein, vooraanstaand museum, dat ze had helpen oprichten en waar ze bijna vijftig jaar van haar leven aan had gewijd.

Ze bezocht alle belangrijke nieuwe exposities in Parijs, meestal met haar vriendin Louise, die tien jaar jonger was en ook blaakte van gezondheid. Louises dochter woonde in India en haar zoon in Brazilië, dus ze was dankbaar voor Gaëlles gezelschap. De vrouwen kenden elkaar al zevenenvijftig jaar, sinds Gaëlle na zestien jaar New York was teruggekomen naar Frankrijk. Louise was een sponsor van het eerste uur van het museum dat Gaëlle had helpen oprichten, en ze waren altijd trouwe vriendinnen en bondgenotes gebleven.

Gaëlle had twee dochters, een in New York en een in Parijs, en drie kleinkinderen. Ze had het beter getroffen dan Louise, met familie in de buurt. Louise zag haar kinderen en kleinkinderen maar één keer per jaar, als ze hen opzocht, maar toch was ze een opgewekte vrouw. Haar man was diplomaat

geweest, en zij hadden dus ook in het buitenland gewoond toen ze nog jong waren.

Gaëlles oudste dochter werkte in New York als investeringsbankier en was een financieel genie, net als haar vader. Haar jongste dochter, Daphne, was verloskundig arts en getrouwd met een cardioloog die net zoveel van zijn werk hield als zij van het hare. Ze hadden een druk leven, maar Gaëlle was altijd welkom, al hield ze vol dat ze zich niet wilde opdringen. Ze amuseerde zich wel met haar eigen bezigheden en vrienden, die voor het grootste deel jonger waren dan zij, aangezien maar weinig mensen van haar leeftijd nog zo actief waren en nog zo betrokken bij wat er in de wereld speelde.

Gaëlles kleindochter, Delphine, was journaliste, haar jongere broer studeerde voor arts, net als hun ouders, en de jongste kleinzoon zat op de HEC Paris, een van de beste businessscholen ter wereld. Gaëlle was trots op alle drie.

Ze amuseerde zich met Louise, met wie ze uitstapjes en reisjes maakte, bijvoorbeeld naar Rome voor een tentoonstelling of naar Wenen om een opera te zien, naar Londen of Madrid voor een culturele manifestatie of naar Deauville om over de boulevard te flaneren. Gaëlle slaagde er nog altijd in een boeiend leven te leiden, soms beter dan haar jongere vriendinnen. Ze liep met krachtige tred naar Louises huis aan de Rue de Varenne en Josephine dribbelde mee aan haar lijn. Gaëlle hield wel van het idee van een nieuw jaar, dat gaf haar veel om zich op te verheugen, zei ze. Ze had een positieve instelling en leefde meer in het heden dan in het verleden. Ze zag er het nut niet van in om te blijven hangen in wat achter haar lag en keek liever vooruit.

Ze had nog een sierlijk lichaam en was modebewust, al kleedde ze zich behoudend en gepast voor haar leeftijd. Iets aan haar stijl en kledingcombinaties was uitgesproken Frans, hoewel ze zestien jaar in Amerika had gewoond. Ze was on-

miskkenbaar door en door een Parisienne.

Toen Gaëlle in Louises straat aankwam, liep ze langs het Musée Rodin en het Matignon en bleef staan voor de zware, glanzend donkergroen geschilderde houten buitendeuren van Louises huis. Het was een voornaam achttiende-eeuws gebouw met een binnenhof, koetshuizen die nu als garages fungeerden, een elegante woning en een goedverzorgde tuin. Gaëlle liet de messing klopper neerkomen en de bewaker maakte de zware buitendeuren open en begroette haar beleefd. Ze liep de treden naar de voordeur op en belde aan. Een dienstmeisje liet haar binnen. In de hal trok ze haar jas uit en maakte Josephine los, die de woonkamer in draafde, waar Louise bij de open haard zat met haar onberispelijk verzorgde witte pekinnees Fifi aan haar voeten. De honden vonden het geweldig om elkaar te zien en begonnen meteen te spelen, en Louise glimlachte breed toen Gaëlle binnenkwam.

‘Gelukkig nieuwjaar!’ zei Gaëlle tegen haar vriendin. Ze bukte zich om haar een zoen te geven en zakte toen op de luie stoel naast de hare. Ze hadden heel wat aangename middagen en avonden op die stoelen bij de open haard doorgebracht, pratend over het museum, hun kinderen of hun nieuwste plannen.

‘Gefeliciteerd!’ reageerde Louise, die duidelijk blij was voor Gaëlle.

‘Waarmee?’ vroeg Gaëlle, die nog van niets wist, verbaasd. ‘Dat ik de vijfennegentig en weer een nieuw jaar heb gehaald?’ Ze lachte. ‘In dat geval mag ik jou ook feliciteren,’ vervolgde ze, al was Louise pas vijftientig. Ze was kleiner en ronder dan Gaëlle, en ze zag er knus en oma-achtig uit, meer naar haar eigen leeftijd, al was ook zij levenslustig, wat de reden was waarom ze het zo goed met elkaar konden vinden. Intussen was Josephine met een speeltje van Fifi aan de haal gegaan, en de honden renden achter elkaar aan door de kamer.

‘Heb je de krant vanochtend niet gelezen?’ vroeg Louise. Het was elke ochtend het eerste wat ze deed, en beide vrouwen waren op de hoogte van het wereldnieuws en goedgeïnformeerd. Ze lazen de nieuwste boeken en leenden ze aan elkaar uit. Daphne zei altijd dat ze niet aan haar moeder kon tippen, aangezien zij als drukbezet arts geen tijd had om romans te lezen, alleen medische periodieken. Gaëlle verslond boeken, net als Louise.

‘Ik vind het vreselijk om de krant te lezen bij het ontbijt,’ zei Gaëlle. ‘Het maakt me triest, al die tragedies over de hele wereld, de misdaden tegen de menselijkheid en de natuurrampen. Ik heb er vandaag maar van afgezien.’

‘Had je het maar wel gedaan,’ zei Louise raadselachtig, zichtbaar blij voor haar vriendin.

‘Heeft de president weer een affaire gehad? Heb ik het nieuwste schandaal gemist?’ vroeg Gaëlle met pretlichtjes in haar ogen.

‘Nee, kind,’ zei Louise vol genegenheid. ‘Het doet me uitzonderlijk veel genoegen dat ik je dan als eerste mag feliciteren, mevrouw de ridder.’

Gaëlle gaapte haar een volle minuut wezenloos aan, niet in staat het te geloven, en zei toen: ‘Dat meen je niet. Dat kun je niet menen. Die arme Delphine heeft jaren bij de kanselarij gedramd, maar ik had nooit gedacht dat het haar zou lukken.’ Louise wist dat Gaëlle als jong meisje in het verzet had gezeten en heldhaftig haar leven had gewaagd tijdens de oorlog. Waarna ze valselijk was beschuldigd van collaboratie met de Duitsers. Het had een schaduw over haar leven geworpen, en haar kleindochter had moedig gevochten om die te verdrijven en haar naam te zuiveren. Wat haar nu eindelijk was gelukt.

‘Nou, kennelijk is je naam gezuiverd. Wat Delphine ook heeft gezegd om ze te overtuigen, ze geloven het. Je krijgt de eer en erkenning die je verdient.’ Louise was zichtbaar net zo

trots op haar als Delphine moest zijn.

‘Hoe weet je dat het niet waar is wat ze zeiden?’ vroeg Gaëlle verdrietig bij de herinnering aan al die jaren geleden. ‘Misschien heb ik je wel voorgelogen.’

‘Ik heb nooit aan je verhaal getwijfeld. Ik ken jou. Het is erkenning, Gaëlle. Voor alles wat je hebt gedaan.’

Gaëlle staarde even zwijgend in de vlammen en keek toen op naar haar vriendin. ‘Het is allemaal zo lang geleden, wat maakt het nog uit? Ik heb de waarheid altijd gekend. En ik heb zoveel levens niet kunnen redden, of kunnen veranderen...’ Zoals dat van Rebekah, dacht ze erbij. Het was allemaal begonnen met Rebekah, de vriendin die ze was kwijtgeraakt toen ze allebei zeventien waren. Ze bewaarde nog een flard van haar haarlint in een leren doosje in haar bureau, waar ze van tijd tot tijd naar keek... Rebekah... haar dierbare vriendin.

‘Ik moet Delphine bellen om haar te bedanken,’ zei Gaëlle met een stem die veraf klonk door de herinneringen. ‘Ze heeft er zo hard voor gewerkt.’

Louise zag wel dat Gaëlle overweldigd was door het nieuws, en ze gaf een klopje op haar hand. ‘Je verdient het, Gaëlle,’ zei ze nog eens geruststellend. ‘Je hoeft je nergens schuldig over te voelen. Je hebt gedaan wat je kon voor al die mensen.’

Gaëlle knikte peinzend. Was het maar waar, dacht ze.